

Отже, для розвитку агротуристичних послуг в Усатівській територіальній громаді необхідно забезпечити стале фінансування через бюджет розвитку та активне залучення зовнішніх інвестицій і грантових ресурсів. Це дозволить сформуванню конкурентоспроможний локальний турпродукт, впровадити заходи зі стимулювання малого бізнесу у сферах гостинності та агрогастрономії, а також створити позитивний імідж громади для її ефективного просування на ринку внутрішнього туризму.

Список використаних джерел

1. Оновлена державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Ключові аспекти. Інформаційна брошура. URL: <https://surl.li/jwmkdk>
2. Стратегія соціально-економічного розвитку Усатівської територіальної громади на 2025-2032 роки. URL: <https://usativska-rada.gov.ua/zernennaya-golovi/>
3. Туристично-креативний кластер «Чумацький шлях». URL: <https://www.chumakway.in.ua/>
4. Бюджет Усатівської сільської територіальної громади. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget/1558600000/local-incomes>

Опалько В. В.,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри економіки та міжнародних економічних відносин

Лановий В. М.,

здобувач вищої освіти

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,

м. Черкаси

МЕХАНІЗМИ ОПТИМІЗАЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ У КРАЇНАХ ЦСЄ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Сучасні процеси європейської інтеграції відіграють визначальну роль у трансформації економічних систем країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), сприяючи структурній модернізації, підвищенню конкурентоспроможності та збалансованому розвитку територій. В умовах глобалізації інтеграційні процеси виступають важливим чинником оптимізації економічних процесів на регіональному рівні, що обумовлює необхідність дослідження механізмів їх впливу на територіальний розвиток.

Країни ЦСЄ, зокрема Польща, Чехія, Словаччина, Угорщина та інші, пройшли складний шлях трансформації від планової до ринкової економіки та успішно інтегрувалися до європейського економічного простору. Участь у європейських інтеграційних процесах забезпечила їм доступ до фінансових ресурсів, сучасних технологій, нових ринків збуту та інституційної підтримки, що стало основою для оптимізації розвитку територій.

Одним із ключових механізмів оптимізації є використання інструментів регіональної політики Європейського Союзу, спрямованих на зменшення

диспропорцій у розвитку територій [1]. Залучення коштів структурних та інвестиційних фондів сприяло модернізації інфраструктури, розвитку малого і середнього бізнесу, підвищенню зайнятості та покращенню якості життя населення. У результаті цього країни ЦСЄ змогли суттєво скоротити розрив у рівні соціально-економічного розвитку порівняно з більш розвиненими країнами Європи.

Важливим механізмом оптимізації розвитку територій є формування інноваційної економіки [2]. У країнах ЦСЄ активно впроваджуються політики підтримки науково-дослідної діяльності, розвитку інноваційних кластерів та технопарків, що сприяє підвищенню продуктивності праці та створенню високотехнологічних робочих місць. Інтеграція у європейський науково-технологічний простір забезпечує трансфер знань і технологій, що є критично важливим для довгострокового розвитку.

Не менш важливу роль відіграє розвиток транспортної та логістичної інфраструктури, який забезпечує територіальну згуртованість та інтеграцію регіонів у європейські транспортні коридори. Модернізація дорожньої, залізничної та портової інфраструктури сприяє зниженню транзакційних витрат, підвищенню мобільності ресурсів і залученню інвестицій.

Окрему увагу слід приділити інституційним механізмам, що включають реформування системи державного управління, децентралізацію та підвищення ефективності використання бюджетних ресурсів [3]. У країнах ЦСЄ було здійснено значні кроки у напрямі зміцнення місцевого самоврядування, що дозволило більш ефективно враховувати регіональні особливості розвитку та підвищити якість управлінських рішень.

З метою систематизації основних підходів до оптимізації розвитку територій у країнах Центрально-Східної Європи в умовах європейської інтеграції ми узагальнили ключові механізми, інструменти їх реалізації та очікувані результати (табл. 1). Це дозволяє комплексно оцінити вплив інтеграційних процесів на регіональний розвиток.

Таблиця 1. Механізми оптимізації розвитку територій у країнах Центрально-Східної Європи в умовах європейської інтеграції

Механізми	Зміст механізму	Інструменти реалізації	Очікуваний ефект
Фінансові	Використання ресурсів наднаціональних фондів	Структурні фонди ЄС, Когеційний фонд, грантові програми	Зменшення регіональних диспропорцій, розвиток інфраструктури
Інституційні	Реформування системи управління територіями	Децентралізація, посилення місцевого самоврядування, стратегічне планування	Підвищення ефективності управління регіонами
Інфраструктурні	Розвиток транспортної та логістичної мережі	Європейські транспортні коридори (TEN-T), модернізація доріг і залізниць	Підвищення мобільності ресурсів і інвестиційної привабливості

Інноваційні	Формування інноваційної економіки	Технопарки, кластери, R&D-програми	Зростання продуктивності та технологічного рівня
Інвестиційні	Залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій	ПП, індустріальні парки, податкові стимули	Розширення виробництва та зайнятості
Соціальні	Розвиток людського капіталу	Освітні програми, перекваліфікація, політика зайнятості	Підвищення якості трудових ресурсів
Екологічні	Інтеграція принципів сталого розвитку	Green Deal, енергоефективні проєкти, ESG-політики	Зменшення екологічного навантаження
Цифрові (новаційні)	Цифровізація управління територіями	Smart regions, e-governance, цифрові платформи	Підвищення ефективності управління та прозорості

Джерело: сформовано на основі [1-4]

Як видно з таблиці, механізми оптимізації розвитку територій у країнах ЦСЄ мають комплексний характер і охоплюють фінансові, інституційні, інфраструктурні та інноваційні складові. Особливу роль відіграють сучасні цифрові та екологічні інструменти, які формують нові підходи до управління територіальним розвитком та забезпечують його стійкість у довгостроковій перспективі.

Разом з тим, незважаючи на досягнуті результати, країни ЦСЄ стикаються з рядом викликів, серед яких нерівномірність регіонального розвитку, залежність від зовнішніх інвестицій, відтік трудових ресурсів та необхідність переходу до «зеленої» економіки. Це вимагає подальшого вдосконалення механізмів оптимізації розвитку територій з урахуванням сучасних глобальних тенденцій.

У контексті дослідження доцільно запропонувати впровадження інноваційних підходів до оптимізації розвитку територій, зокрема використання цифрових технологій управління, розвитку «розумних» регіонів (smart regions), а також інтеграції екологічних принципів у економічну політику. Це дозволить підвищити ефективність використання ресурсного потенціалу територій та забезпечити їх сталий розвиток.

Таким чином, механізми оптимізації розвитку територій у країнах ЦСЄ в умовах європейської інтеграції мають комплексний характер і включають фінансові, інституційні, інфраструктурні та інноваційні складові. Їх ефективне поєднання забезпечує підвищення конкурентоспроможності регіонів, скорочення соціально-економічних диспропорцій та створення умов для стійкого економічного зростання. Досвід країн ЦСЄ є важливим для України, оскільки може бути використаний при формуванні ефективної політики регіонального розвитку в умовах євроінтеграції та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. European Commission. Cohesion Policy legislation 2021-2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/information-sources/legislation-and-guidance/regulations_en (дата звернення 01 травня 2026).
2. OECD. Local Innovations for Growth in Central and Eastern Europe. Report 2025. https://www.oecd.org/en/publications/local-innovations-for-growth-in-central-and-eastern-europe_9789264038523-en.html
3. OECD. Regional Development Policy Committee. URL: <https://www.oecd.org/en/about/committees/regional-development-policy-committee.html> (дата звернення 02 травня 2026).
4. Bachtler J., Mendez C., Wislade F. EU Cohesion Policy and European Integration: The Dynamics of EU Budget and Regional Policy Reform. London: Routledge, 2017. 382 p.

Полякова С. В.,

кандидат філологічних наук, доцент,
учений секретар,

Дніпропетровський науково-дослідний інститут судових експертиз
м. Дніпро

Мирошніченко В. В.,

Дніпровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ МОДЕЛІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ОПТИМІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

Сучасний етап розвитку економіки України характеризується високим рівнем невизначеності, динамічністю змін та необхідністю швидкої адаптації до нових викликів. Особливо це стосується розвитку територій – регіонів, громад і міст, які потребують ефективних управлінських рішень для забезпечення сталого економічного зростання. У таких умовах традиційні підходи до планування та управління вже не забезпечують необхідної точності й оперативності, що зумовлює потребу у впровадженні інтелектуальних моделей прийняття рішень.

Інтелектуальні моделі прийняття рішень – це комплекс методів і інструментів, заснованих на використанні сучасних досягнень інформаційних технологій, зокрема штучного інтелекту, машинного навчання, аналізу великих даних та економіко-математичного моделювання. Їх основною метою є підвищення обґрунтованості управлінських рішень, мінімізація ризиків та оптимізація використання ресурсів територій.

Однією з ключових переваг інтелектуальних моделей є здатність обробляти значні обсяги різномірної інформації. Дані про демографічну ситуацію, інфраструктуру, інвестиційний клімат, стан ринку праці, податкові надходження та інші показники можуть бути інтегровані в єдину аналітичну систему. Це